

ראה חי"ט שיחה ד'

אם אומרים שהענקה הוא גדר דצדקה (שנראה שזהו שיטת הרמב"ם שהרי בספר המצות מביא את מצות הענקה בהמשך למצות צדקה) אם כן "לו ולא למוכר עצמו" הוא חידוש, ואין לך בו אלא חידוש, ולכן צריך להעניק לשכיר. מובא בחינוך שאף שמצות הענקה אינה נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג, מ"מ גם בזמן הזה כששוכר אדם לזמן מסויים, הנה בסיום הזמן יש להעניק לו.

ומקשה המנחת חינוך, שלכאורה לפי הרמב"ם שאומר שהענקה הוא רק למכרוהו בית דין ולא למוכר עצמו, אם כן צריך לומר שהענקה הוא רק למכרוהו בית דין ולא לשכיר, וקשה לומר שהחינוך חולק על הרמב"ם כשאינו אומר בפירוש שחולק עליו.

והביאור: אם אומרים שהענקה הוא שכר פעולה, אזי זה שצריך לשלם שכר פעולה בנוסף לכסף הקנין הוא חידוש, ואם כן שייך רק במכרוהו בבית דין ששם נאמר דין הענקה בפירוש. אך אם אומרים שהענקה הוא גדר דצדקה, שנראה שזהו שיטת הרמב"ם שהרי בספר המצות מביא את מצות הענקה בהמשך למצות צדקה, ואם כן "לו ולא למוכר עצמו" הוא חידוש, ואין לך בו אלא חידוש, ולכן צריך להעניק לשכיר.

ההוראה: לפרסם דין זה דנתינת הענקה לפועל.

בפנימיות העינים: עבד ואדון הוא רב ותלמיד. והנה, זה שהרב מלמד לתלמיד כפי מדריגת התלמיד הוא מצד החיוב, אך מצד צדקה צריך להעניק לו ולשחררו, זאת אומרת, להעלותו למדרגת הרב. ועל דרך זה בקירוב אחינו בני ישראל ליהדות שאין להסתפק ולהשפיע להם רק כפי מה ששייך אליהם עכשיו, אלא צריך להעלותם למדריגה שלו.